

150 ÉVES A BUDAPESTI JÁRDÁNYI PÁL ZENEISKOLA

A Budai Énekekadémiától napjainkig

(1867–2017)

Az ország legidősebb alapfokú zenei intézménye, a budapesti Járdányi Pál Zeneiskola a Budai Ének-, majd Zeneakadémia nyomdokain ebben a tanévben ünnepli alapításának 150. évfordulóját. Ebből az alkalomból 2017. november 20-án nagyszabású hangversenyt rendeztek a Marczibányi téri Művelődési Központ Színháztermében. A jubileumi koncertet

Vimmer Erika igazgatónő köszöntő szavai után Dr. Láng Zsolt fővédnök, a II. kerület polgármestere nyitotta meg, aki a Járdányi-család jóvoltából a névadó Járdányi Pál *Vörösmarty-szimfónia* I. tételének kéziratmásolatát ajándékozta a zeneiskolának. A Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége képviseletében

Magyar Margit elnökségi tag díszoklevelet nyújtott át a különleges ünnepen a legpatinásabb alapfokú zenei tanintézetnek.

A jubileumi hangversenyen a zeneiskola régi és jelenlegi diákjai léptek fel, köztük Érdi Tamás, Ránki Fülöp, Egri Mónika, Kiss Gyula zongoraművészek,

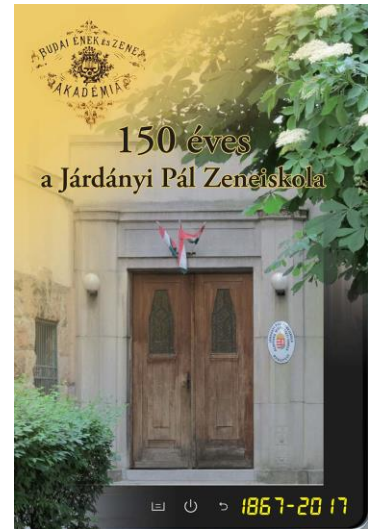
Rózsa László blockflöteművész, Szilvágyi Sándor gitárművész, Faludi Judit gordonkaművész, Kolonits Klára operaénekes és Csepeli Bence ütőművész. A hajdani növendékekkel kiegészült

ifjúsági vonószekart Bolyky Zoltán és Bertalan Örs karmesterek vezényelték. A koncerten kuriózumként egy ősbemutató is elhangzott. Gárdonyi Zsolt orgonaművész, zeneszerző *Három ifjúkori emlék – Egykori budai zeneiskolám fennállásának 150. évfordulójára* című háromtételű zenekari darabja kimondottan erre az alkalomra íródott. Az ünnepi

hangverseny zárószámaként felcsendülő *150. genfi zsolttárral* a fellépő művészek, a zenekar és a közönség együtt adott hálát az elmúlt másfél évszázadért.

A kerek ünnepre a zeneiskola – Friedler Magdolna orgonaművész szerkesztésében – *150 éves a Járdányi Pál Zeneiskola* címmel 300 oldalas jubileumi évkönyvet adott ki, amely az eddigi legteljesebb iskolatörténeten túl többek között interjúkat, megemlékezéseket és a másfél évszázad tanári karának névsorát is tartalmazza. Az exkluzív kiállítású kötet hivatalos könyvbemutatójára 2018. január 17-én (szerdán) 17 órakor a Zenetudományi Intézet (I. kerület, Táncsics Mihály u. 7.) Bartók termében kerül sor Dalos Anna és Kusz Veronika zenetörténészek szakmai ismertetésével, illetve Lantos István és

Ránki Fülöp zongoraművészek közreműködésével. Az évkönyvhöz kapcsolódva a zeneiskola a diákoknak *jubileumi vetélkedőt* is meghirdetett, a felhívás és a kérdéssor az intézmény honlapján (<http://www.jardanyizeneiskola-bp.hu/vetelkedo150.php>) olvasható.

A Járdányi Pál Zeneiskola a jubileumi tanév során további ünnepi programokkal várja a tisztelt érdeklődőket, úgy mint 2018. február 21-én (szerdán) 18 órakor a Klebelsberg Kultúrkúriába a magyar zeneszerzők műveiből összeállított *reprezentatív hangversenyre*, valamint május 17-én (csütörtökön) 19 órakor a Batthyány téri Szent Anna templomba a 130 éve működő, 60 éve pedig újraalapított orgona tanszak *jubileumi koncertjére*.

*

Mit jelent 150 év az ország legrégebb múltra visszatekintő alapfokú zenei intézménye történetében?

Jelenthet konkrét, visszakereshető adatokat: több tízezer diákot, mintegy 800 tanárt, több mint 20 tanszakot, 13 igazgatót, 7 egyesületi elnököt, 5 épületet, több tucatnyi külső helyszínt, tízegynéhány elnevezést, pecsétet, címertáblát.

Jelentheti a számadatok mögött megbújó élményeket, érzéseket: az első bátortalan mozdulatokat egy hangszer tanulásának kezdetén, sikerélményeket, kudarcokat, gyakorlást, próbákat, barátságokat, közösséget, táborokat, utazásokat, vizsgákat, versenyeket, díjakat, zenei pályát, zenei örökséget, zeneszeretetet és természetesen megszámlálhatatlan hangverseny feledhetetlen pillanatát.

Átívelve az évtizedeken, nem kevesebb, mint öt generációt jelent...

„1867-ben, a már akkor működő Budai Dalárda programjába vette Felicien Dávid: »Columbus Kristóf« oratóriumának előadását. Ezen mű előadásához női énekkarra is szükség volt, és így megkezdődött a budai családok között a női énekesek toborzása. **Madarassy Pál, Knahl Antal, Nagy Ágoston** és **Halács János** fáradságot nem ismerő buzgólkodásának köszönhető, hogy sikerült megfelelő számú énekkart a nemes cél érdekében megnyerni. (...) Az előadás fényes sikere arra a gondolatra vezetett, hogy jó volna egy állandó vegyeskart szervezni.” – olvashatjuk Szabó Gyula egyesületi titkár 1927. évi ünnepi visszaemlékezésében. Az ének- és zeneszerető budai polgárok ennek érdekében 1867-ben előbb a *Budai Énekkadémia Egyesületet* hozták létre, amely 1868 őszén *Budai Ének- és Zeneakadémiává* alakult, november elejétől pedig – hegedű, gordonka, fuvola és nagybőgő tanszakokkal – külön zeneiskolát működtetett. Az eleinte alsó- és középfokú oktatási tanintézet 1872-től viselte a *Budai Zeneakadémia* nevet.

Az intézmény kezdetektől fogva jelentős szerepet játszott Buda zenei életében. Nem más, mint az uralkodó, Ferenc József támogatta, Rudolf főherceg volt az egyesület fővédnöke, az első tiszteleti tagok sorában pedig Liszt Ferenc nevét is ott találjuk. Hogy a tanintézet ma is fennáll és meghatározó kulturális műhelye jelenünk felgyorsult világának, azt kiváló igazgatóinak is köszönhetjük. A karmester direktor, **Knahl Antal** (1868–1875) utódai **Zimay László** (1875–1877), **Schweida Rudolf** (1877–1878), majd az iskola életének látványos fellendítésében meghatározó szerepet játszó, az orgona tanszakot alapító **Szautner Zsigmond** (1878–1910) voltak. Az I. világháborúval járó történelmi változások, majd a gazdasági krízis okozta komoly válságperiódusokból való kilábalást a zeneiskola **Clauser Mihály** (1910–1939) csaknem harminc éven át tartó megingathatatlanságának köszönheti, nem különben a II. világháború rettenetes éveiben helytálló nagyszerű muzsikusként, **Rajter Lajosnak** (1939–1945). **Koller Alfréd** (1945–1950) igazgató irányításával – a háborús romok eltakarítása után – indult el újból a zeneoktatás, bizonyítva, hogy a régi iskolacímerben szereplő lantok húrjait elhangolni lehet csak, letépni nem.

A kommunista hatalomátvétel és az államosítás következtében gyökeresen átszervezett intézmény, új nevén *Budai Zeneakadémia Tanárainak Munkaközössége* megmentését az iskola egykori tanára, **Váczai Károly** (1950–1952) szívügyének érezte. Utóda, **Lichter Imréné** (1952–1969) a körzetesítés után tanulói és tanári létszámban igencsak meggyarapodott *Fővárosi Zeneiskola Szervezet 3. számú Körzeti Zeneiskolájának* állt határozottan az élére. A fiatal és energikus **dr. Vimmer Lászlóné**

(1969–1984) nevéhez fűződik a *Fővárosi II. Kerületi Állami Zeneiskola* a korábbiaknál megfelelőbb épületbe való átköltözésének lebonyolítása (1970) és egy új sípos orgona építése (1973). **Polonkai Istvánné** (1984–1985) átmeneti megbízatása és a rendszerváltás óta a legfontosabb érdemi újdonságként **M. Bartha Emőke** (1985–2005) igazgatósága alatt, 1991-ben intézményünk *Járdányi Pál Zeneiskola*ként felvette a II. kerületben alkotó jeles zeneszerző, zenepedagógus és népzene kutató (1920–1966) nevét. A *Járdányi Pál Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskola* jelenlegi vezetője, **Vimmer Erika** – a magas színvonalú tehetségfejlesztő munka elismeréseként – 2013-ban első, 2017-ben pedig már második alkalommal vehette át az „Akkreditált Kiváló Tehetségpont” címet.

A háborúk és rendszerváltások túlélése mellett zeneiskolánk másfél évszázados történetének legfőbb problémáját mindenkor elhelyezése jelentette. 150 esztendő alatt az intézmény öt helyszínen működött, miközben tanárai kezdetektől fogva úgynevezett „külső telephelyeken” (eleinte lakásaikban és szalonjaikban, az orgonatanárok pedig templomokban) is tanítottak. 1867-ben a Budai Énekekadémia az akkori Albrecht úton (ma Hunyadi János út), az alsóvízvárosi elemi iskola egyik – a Budai Dalárdával közös – termében kezdte meg működését. 1870-ben a zeneiskola a közeli Fő utcai kapucinus zárda épületébe költözött, amelyet a 65 éves bérleti szerződés felmondása után, 1935-től a Margit körút 44. szám alatti, Kapás utcai sarokház félemelete követett.

Iskolánk az 1960-as évekre végleg kinőtte az – addigra már átnevezett – Mártírok úton a néhány szobát, így hatalmas előrelépést jelentett a 21. szám alatt található iskolaépület második emeletére való áttelepülés. Itt a személyes jellegű hangszeroktatás kívánalmainak megfelelően a nagy osztálytermekből kilenc kisebb termet alakítottak ki. 2001-ben „érkeztünk meg” jelenlegi, Marczibányi téri helyünkre, ahol tizenegy teremben folyik az oktatás. Jóllehet az 1867 utáni másfél évszázadban az intézmény elhelyezésének körülményei összességében egyre javultak, Magyarország egyik legnagyobb hagyományokkal bíró alsófokú zeneiskolája saját koncertteremmel még napjainkban sem rendelkezik...

A Járdányi Pál Zeneiskola központján kívül 14 tagiskolában zajlik tanítás. Az intézmény több mint 1100 diákja a következő tanszakok közül választva döntheti el, mely hangszereken szeretné elmélyíteni tudását: zongora, orgona, hegedű, gordonka, nagybőgő, fuvola, furulya, klarinét, szaxofon, oboa, fagott, trombita, kürt, gitár, ütő, ének és zeneismeret. A szolfézs-tanulmányok után választható lehetőségek között találjuk a zeneirodalmat, az összhangzattant, az improvizáción alapuló kreatív zenét, a barokk stílusismeretet és a kórust. A gyerekek a legkülönbözőbb hangszer-összeállítású együttesekben és zenekarokban tapasztalhatják meg, élhetik át a társas-zenélés adta különleges, örömteli élményt.

Számtalan kiemelkedő hazai és nemzetközi versenyeredmény, sikeres középfokú és felsőfokú felvételi vizsga, külföldi út, velencei nyári tábor, feledhetetlen koncert fémjelzi zeneiskolánk 150 éve töretlen zenei munkáját. Elődeink nevéhez Schumann, Hoffmann,

Bruch, Saint-Saëns, Grieg és Liszt számos művének első magyarországi bemutatása kapcsolódik. Emlékezetes hangversenyekről tanúskodnak a korabeli iratok a Budai Vigadóban (ma Corvin tér 8.), valamint a Várszínházban, az Úri utcai egykori Országház dísztermében és természetesen a házigazda kapucinus rend különféle egyházzenei rendezvényein. E hagyomány jegyében hangzott fel a Marczibányi Téri Művelődési Központban 2017. november 20-án, fennállásunk 150 éves jubileumi ünnepi hangversenyén – többek között – Gárdonyi Zsolt *Három ifjúkori emlék* című zenekari művének

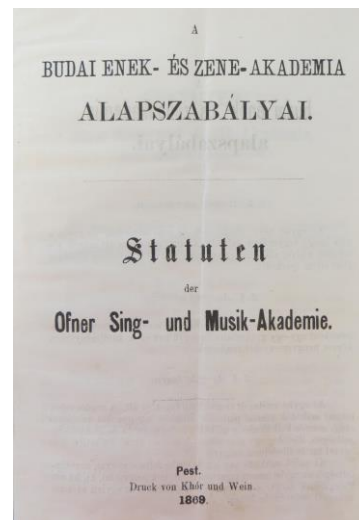
ősbemutatója, amelyet a szerző egykori budai zeneiskolája tiszteletére komponált és ajánlott.

Napjainkban mintegy 85 tanárkolléga ezernél is több kisebb-nagyobb diákba plántálja a hangszeres zeneoktatás alapjait. Első igazgatónk, Knahl Antal ma igencsak meglepődne, ha megtudná, hogy az 1867/68-ban elültetett csemete – tizenharmadik utódja, Vimmer Erika igazgatósága idejére – ekkora óriásfává terebélyesedett!

Az 1867. évi alapítástól eltelt 150 esztendő alatt zeneiskolánk történetében sok minden átalakult, hiszen mind Magyarország és fővárosa, mind a zeneoktatás rendszere és a magyar társadalom, mind a mai II. kerület és lakosságának élete többszörös metamorfózison ment keresztül. A másfél évszázad alatt korszak- és rendszerváltások sora zajlott, az iskola átélte két világháborút és számos forradalmat, miközben bő nyolcvanesztendős állandóság után a XX. század második felétől fenntartói is sorban követték egymást (1952: főváros, 1968: kerületi

tanács, 1990: önkormányzat, 2013: Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, végül 2016: Közép-Budai Tankerületi Központ).

Egyetlen, de egyúttal a legfontosabb dolog azonban napjainkig nem változott: a hangszeres zeneoktatás magas szintű művelése, azaz – ahogy az 1894. évi iskolai alapszabályban olvashatjuk – „a zeneművészet gyakorlása, ismertetése és terjesztése”. Az alapító elődök rögzítette és utódaik által e szavakkal több ízben megerősített legfőbb célok megingathatatlanok maradtak. Az intézmény hivatását a Budai Zeneakadémia Egyesület vezetősége 1932. december 7-én tartott 65. közgyűlésén így foglalta össze: „Buda kulturprofiljának egyik legjellegzetesebb vonását éppen a mi Zeneakadémiánk adja meg, ez a minden ízében altruisztikus [önzetlen] művészeti egyesülés, melyet tagjainak nemes lelkesedése, művészetszeretete, áldozatkész tettekkészsége tartott fenn mindmáig.”

E hagyományokat folytatva igyekszünk megőrizni a jövőben is zeneiskolánkat Buda zenei élete lelkének és zeneoktatása egyik legfontosabb szigetének!

Friedler Magdolna
orgonaművész-tanár,
intézményvezető helyettes

